

O pěti předpisech

ZENOVÝ MISTR WU BONG

Následující řeč byla pronesena učitelem dharmy Jacobem Perlem (nyní zenovým mistrem Wu Bongem) při Ceremonii pěti předpisů v Zenovém centru v Providence v září 1973.

Přijetím pěti předpisů se člověk formálně stává buddhistou. Vyjadřuje tím svou důvěru v buddhistickou praxi a v hlubším smyslu také důvěru v sebe sama. Tyto sliby však nejsou absolutním etickým měřítkem toho, co je správně a co špatně, spíš by nám měly pomáhat v zenové praxi.

Jednání, kterému jsme se slíbili od nynějška vyhýbat, může být příčinou mnoha problémů a velkého utrpení nás všech, kdo jsme ještě nedosáhli říše nepřipoutanosti. Jako zenoví studenti jsme nejednou slyšeli, že skutečné sezení zenu je „sezením myslí“, ať už děláme cokoli. A přesto při formálním sezení, jsou-li všechny části našeho těla v předepsané pozici, je pro nás obvykle snazší mít svou mysl pod kontrolou. Naše tělo ovlivňuje naši mysl. Stejně tak jsou tu dechová cvičení, která nás naučil mistr Seung Sahn a která můžeme použít, jsme-li ve stresu. Také náš dech ovlivňuje naši mysl – myšlení se postupně zklidňuje. Dodržování předpisů by mělo mít na naši mysl stejný účinek jako formální sezení v meditaci či dechová cvičení.

Předpisy však mají hlubší význam. Jsou našimi průvodci, neboť neustále ukazují k něčemu, co mistr Seung Sahn nazývá „myslí před myšlením“. Jdeme-li za doslovný význam každého z předpisů, je to víc než zřejmé.

První předpis – o nezabíjení – znamená ve skutečnosti mnohem víc než pouze vyhýbat se zabíjení jiných živých bytostí. Ve své podstatě totiž nejsme od ostatních bytostí a věcí ve vesmíru nikdy oddělení. Zranit někoho znamená popřít svou pravou přirozenost. Pravé „nezabíjející já“ je už oním „Velkým Já“, jehož dosáhl Buddha v den svého probuzení. Pro nás tento předpis nezahrnuje pouze zabíjení, ale také jakékoli zraňování druhých, ať už prostřednictvím těla, řeči nebo myslí. V souvislosti s tímto předpisem vám povím krátký příběh. Stalo se to před dávnými lety v Číně. Jednoho slavného zenového mistra navštívil jakýsi lovec ptáků a řekl: „Žiji tady v sousední vesnici se ženou a třemi dětmi. Jsme velice chudí. Neumím rolničit a nemám žádný obchod. Nedávno jsem slyšel o Buddhově učení a od té doby ve mně roste potřeba ho praktikovat. Ale nemohu nechat svou rodinu hladovět. Co mám dělat?“ Zenový mistr odpověděl: „Nemusíš měnit své povolání. Dělej jenom toto: pokaždé, když zabiješ ptáka, zabij také svou vlastní mysl. Praktikuj tímto způsobem a všechno bude v pořádku.“

Druhý předpis se týká braní věcí, které nám nepatří. To je ale víc než jenom nekrást. Znamená to neprahnout po věcech materiálních, ale ani po ničem psychickém či duchovním. Každá touha vyrůstá z pocitu neúplnosti. Tento

předpis nás učí přijímat sebe sama se vším všudy a díky tomuto naprostému sebezpřijetí se stát úplným a dosáhnout stavu buddhovství.

Třetí předpis se týká žádosti a chťiče a způsobuje v mnoha lidech víc děsu než kterýkoli jiný předpis. Podle tradice znamená tento slib odepřít si nezákonné sexuální vztahy, jako je například cizoložství. Ale zakazuje vlastně každé jednání vzešlé pouze z hladovosti a chťiče – je jedno, zda se to týká jídla, sexu anebo třeba učení dharmy. Jako takový poukazuje tento předpis k Buddhovu království, které je úplné a bez jakýchkoli tužeb. Tak jako jsme vedeni k tomu, že bychom měli mít k jídlu respekt jídlo a nebrat ho jen jako smyslové potěšení, měli bychom umět respektovat také sex. Pro mě to znamená, a myslím, že to je celkem prosté, že sex by měl být založen na vzájemném porozumění a lásce. Je-li to jen bezmyšlenkový pohyb těl, naši pravou přirozenost zakrývá.

Čtvrtý předpis – vyhýbat se lžím – znamená být upřímný sám k sobě. Upřímnost je v naší praxi nesmírně důležitá. Klamat ostatní znamená klamat sám sebe a klamat sám sebe znamená ztrácet Pravdu z dohledu. Kdysi dávno otevíral zenový mistr Seong-Am své okno obrácené k horám, vždy vzhledl vzhůru a zvolal: „Mistře!“ Pak se podíval dolů a odpověděl: „Ano?“ „Udržuj svou mysl jasnou!“ „Ano!“ „Nenech se oklamat lidmi!“ „Ano, ano!“ Být upřímný sám k sobě tedy znamená vidět, jaký doopravdy jsem, vidět všechno právě takové, jaké to je. Stejně jako všechny ostatní předpisy i tento nás žádá, abychom opustili všechny své představy, všechna připoutání a stali se čistými jako zrcadlo, jež odráží vše nezkresleně.

Poslední předpis se týká omamných látek. Omamnou látkou je vše, co způsobuje omámení. V našem případě je to především zen a to, jak skvěle mu rozumíme, jak skvěle praktikujeme a jsme mu oddaní, a náš úžasný soucit se všemi cítícími bytostmi.

Jak uvádět předpisy do praxe? Róši Suzuki kdysi v souvislosti s předpisy říkal, že bychom je měli umět dodržovat, aniž bychom k nim byli připoutaní. Jednou se na porušování předpisů zeptala jakási návštěva zenového mistra Seung Sahn. Odpověď zněla takto: „Představ si, že jsi v lese, běží kolem tebe králík a v patách za ním lovec. Lovec chce, abys mu ukázal, kterým směrem ten králík utíkal – co uděláš? Řekneš-li pravdu, je s králíkem konec. Někdy je i lež jedním bódhisattvy. Konkrétní činy nejsou dobré nebo špatné. Důležité je – proč je děláme? Má tento čin pomoci druhým, nebo je za ním sobecká motivace?“ Myslím, že róši Suzuki i zenový mistr Seung Sahn nás svými slovy vybízejí k dodržování předpisů bez úsilí, jinak řečeno: k udržování čisté mysli.

Podle buddhismu jsou dobré i špatné jenom myšlením, osvícené a neosvícené jsou prázdná jména. Proč tedy dodržovat předpisy? Dnes ráno nám zenový mistr Seung Sahn vyprávěl příběh o zenovém mistru Man Gongovi. Man Gong žil v Koreji v době, kdy ji okupovali Japonci. V té době přicházeli do Koreje japonští kněží a mniši, aby tu šířili svůj styl buddhismu. Na konferenci, na kterou bylo povoláno třicet jedna nejvýznamnějších osobností korejského buddhismu – Man Gong byl mezi nimi – Japonci oznámili, že odteď se smějí korejští mniši ženit, smějí pít alkohol a jíst maso, stejně jako v Japonsku. Třicet z jednatřiceti souhlasilo uposlechnout, ale Man Gong tento japonský

návrh zavrhl. Citoval sútru Amitábha: „Ten, kdo podněcuje mnicha k porušení předpisů, skončí v pekle.“ A pokračoval: „V Koreji je sedm tisíc mnichů. Kam všichni půjdete? Počátek všeho je jasný a prázdný. Proč se objevily hory a řeky? Jestliže tomu rozumíte, pak porušit předpisy není žádný problém, jestli ale nerozumíte, poletíte do pekla jako šíp. Co uděláte?“

V životě porušíme předpisy mnohokrát. Je ale důležité to nevzdávat. Porušit předpisy, to je jako když při chůzi upadnete. V takovém případě také vstanete a jdete zase dál, a když opět spadnete, opět se zvednete – zkoušíte to pořád znovu.

Předpisy jsou tu, aby nám pomohly odetnout všechna naše připoutání – když se něco takového podaří, je jejich dodržování už zcela přirozené. Proto se vás ptám. Před mnoha a mnoha lety rozřízl zenový mistr Nam Čeon kočku vejzpůl. Bylo to správné nebo špatné jednání? Budete-li sedět mlčky, nejste o nic lepší než kámen, ale jakákoli řeč je také špatná. Co tedy uděláte?

KATZ!

Vaše mysl je teď myslí, která dodržuje všechny předpisy.

Děkuji.

– Přeložil Jiří Lněnička